

Kapittel 4 FORVALTNING AV FELLES GRADSSAMARBEID VED UNIVERSITETET I TROMSØ

Innhold	
Formål	1
Virkeområde.....	1
Lov og regelverk for etablering av felles gradssamarbeid	1
Ansvarsfordeling for forvaltninga av felles gradssamarbeid.....	1
Generelt om felles gradssamarbeid.....	2
Planlegging og utvikling av felles gradssamarbeid.....	2
Etablering av felles gradssamarbeid	3
Praktisk avvikling.....	5
Evaluering	7
Klagebehandling	7

Formål

Dokumentet skal bidra til sikker og kvalitetsmessig god forvaltning av felles gradssamarbeid ved UiT.

Virkeområde

Gjelder for all forvaltning av felles gradssamarbeid ved UiT inkl. norsk-norsk samarbeid og beskriver de felleselementer som inngår i dette arbeidet.

Lov og regelverk for etablering av felles gradssamarbeid

Forvaltninga av felles gradssamarbeid ved UiT er regulert av følgende lover og bestemmelser:

- Lov om universiteter og høyskoler §§ 3-6, 3-7 og 3-10
- Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning
- §§4-1, 4-2, 4-3
- Forskrift om standarder og kriterier for akkreditering av studier og kriterier for akkreditering av institusjoner i norsk høyere utdanning § 2-5
- Forskrift om opptak til høyere utdanning
- En håndbok for felles gradssamarbeid i Universitets- og høgskolesektoren
- Nokuts Søkerhåndbok om akkreditering av fellesgrad andre syklus

Ansvarsfordeling for forvaltninga av felles gradssamarbeid

Universitetsstyret:

- vedtar studieplan for det faglige innholdet i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og liknende og om vurderingsformer¹
- kan fastsette faglige minstekrav ved opptak til høyere grads studier²

¹ Lov om universiteter og høyskoler § 3-3, tredje ledd

² Lov om universiteter og høyskoler § 3-6, syvende ledd

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Avdeling for utdanning (UTA):

- gir råd og veiledning om avtaleinngåelse og implementering av internasjonale felles gradsprogram
- gjør opptak av søkere med utenlandsk utdanning til internasjonale fellesgradsprogram på masternivå

Fakultetene/instituttene:

- etablerer et programstyre - et konsortium
- utpeker koordinator
- gjør opptak av studenter til fellesgradsprogram.

Generelt om felles gradssamarbeid

Hva menes med felles gradssamarbeid?

Med felles gradssamarbeid menes et samarbeid der to eller flere utdanningsinstitusjoner går sammen om å eie og drifte et studieprogram som fører fram til en fellesgrad. Begrepet *fellesgrad* brukes om den graden studenten oppnår, og begrepet *felles gradsprogram* om studieprogrammet som fører fram til fellesgraden³. Felles gradssamarbeid er et viktig punkt i Bologna-deklarasjonen (Bologna:1999), hvor et av målene er å gjøre europeisk utdanning mer attraktiv og konkurransedyktig i alle deler av verden.

Planlegging og utvikling av felles gradssamarbeid

Inngåelse av felles gradssamarbeid med andre høgre utdanningsinstitusjoner krever god planlegging og grundige undersøkelser. Felles gradssamarbeid medfører ansvar for å gi studentene et kvalitetssikret tilbud totalt sett. Det bør tidlig i prosessen avklares hvem som tar avgjørelsene, på hvilket grunnlag og på hvilket nivå. Avgjørelsene kommuniseres til alle involverte parter på en tydelig måte.

Målsetting ved inngåelse av felles gradssamarbeid

Når en inngår et felles gradssamarbeid, er det viktig å ha klart for seg hva som er målet for samarbeidet. Det bør klargjøres hvilken merverdi fellesgraden vil gi i forhold til allerede eksisterende studieprogrammer. Samarbeidsprosjektet må være godt forankret hos ledelsen og i fagmiljøene ved alle involverte institusjoner. Det må tidlig i planlegginga sikres at prosjektet er i samsvar med universitetets overordnede strategiske satsninger. Prosjektet må ha stor faglig tyngde og de involverte fagpersoner må inneha kompetanse på høyt internasjonalt nivå. I mange tilfeller kan det være fordelaktig å basere felles gradssamarbeid på allerede eksisterende faglig samarbeid.

Prosjektets samfunnsmessige relevans må nøye vurderes i forhold til behovet for nye utdanninger og internasjonal kompetanse i et stadig mer internasjonalt arbeidsmarked. I den forbindelse anbefales fagmiljøet å undersøke regionale myndigheters, næringslivs og offentlig sektors interesse for prosjektet. Videre er det viktig å sikre at prosjektet har relevans for og gir et læringsutbytte som gir jobbmuligheter til ferdig uteksaminerte kandidater.

Interne avklaringer ved UiT

Fagmiljøer som vurderer å starte felles gradssamarbeid med andre institusjoner bør involvere instituttet umiddelbart. På denne måten kan instituttet tidlig gi signaler om prosjektet er ønsket eller ikke. I denne fasen skal også universitetsdirektøren/administrasjonen orienteres om at et felles gradsprogram er under utvikling. En tidlig involvering av universitetsdirektøren /administrasjonen er spesielt viktig i forhold til internasjonale fellesgrader, der UTA vil være involvert i opptak av og tilrettelegging for programmets studenter.

³ En håndbok for felles gradssamarbeid i Universitets- og høgskolesektoren, s.3.

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Dersom instituttet har gitt prosjektet sin støtte og ressursbehovet er dekket, utpekes en faglig koordinator for programmet. Instituttet må opprette et team av faglige og administrativt ansatte som kan utvikle og forberede fellesgradssamarbeidet. Ved utvikling av en internasjonal fellesgrad, bør ansatte som involveres og fagmiljøet samlet sett ha høy språklig kompetanse.

Etter at alle nødvendige avklaringer er foretatt på instituttnivå, sendes saken til behandling i fakultetsstyret. Budsjett og øvrige rammebetingelser for programmet skal behandles av fakultetsstyret.

Eksterne avklaringer

Det er viktig å holde løpende kontakt med partnerinstitusjonen(e) gjennom hele arbeidet med utvikling av et felles gradssamarbeid.

Så snart alle interne avklaringer er på plass, sender fakultetsledelsen/instituttledelsen en formell henvendelse om opprettelse av felles gradsprogram til tilsvarende nivå ved partnerinstitusjonen(e). Partnerinstitusjonen(e) bør samtidig inviteres til et første møte for å diskutere både den faglige og den administrative siden av samarbeidet. Prosjektets team og representanter fra instituttledelsen bør være representert.

Forslag til agenda for første møte:⁴

- Akkreditering – er alle nødvendige forutsetninger til stede? (se avsnittet *Akkreditering*)
- Generell intensjonsavtale
- Konsortieledelse, programledelse og ansvar for de enkelte delene av studiet.
- Diskusjoner rundt akademisk veiledning, gradstildeling og vitnemålsutstedelse påbegynnes
- Arbeidet med samarbeidsavtale påbegynnes
- Arbeidet med en studieplan påbegynnes.

Etablering av felles gradssamarbeid

Krav til etablering av felles gradssamarbeid

UiT kan gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre norske og utenlandske institusjoner da UiT har myndighet til selv å opprette studietilbud. Hvilke krav som gjelder for oppretting av fellesgrader og hva som er UiTs ansvar framgår av følgende⁵:

- (1) Universiteter og høyskoler som gir fellesgrader skal inngå avtale med samarbeidende institusjoner. Avtalen regulerer ansvarsforholdet mellom partene, herunder gradstildeling og vitnemålsutforming.
- (2) Institusjonen skal påse at samarbeidsinstitusjonene er akkreditert eller offentlig godkjent for å kunne gi høyere utdanning i henhold til gjeldende systemer i det aktuelle land, og at de aktuelle studiene er akkreditert som høyere utdanning på fellesgradens nivå.
- (3) Studenter som tas opp på studier som skal inngå i grunnlaget for fellesgrad mellom norske og utenlandske institusjoner, skal sikres studieopphold av et visst omfang ved de samarbeidende institusjoner.
- (4) Dersom samarbeid om fellesgrad opphører, skal institusjonen inngå avtale med en annen institusjon som kan ta det faglige ansvaret for at studentene skal kunne gjennomføre studiet og avlegge eksamen, eller iverksette andre tiltak som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. Slike tiltak skal godkjennes av Nokut i tilfeller der Nokut har akkreditert de aktuelle studiene ved institusjonen. Jf. §4-1 annet ledd
- (5) Universiteter og høyskoler skal rapportere til Nokut om hvilke fellesgrader institusjonen gir.

⁴ En håndbok for felles gradssamarbeid i Universitets- og høyskolesektoren, s. 8

⁵ Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, § 4-2, første til femte ledd

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Akkreditering

Akkreditering må foreligge for alle deler av en fellesgrad. Dette innebærer at alle emner som tilbys som en del av fellesgradsprogrammet må gis av en institusjon som fyller forskriftens krav til akkreditering på riktig nivå.

Dersom den enkelte institusjon ikke selv har myndighet til å etablere delstudier som skal inngå som grunnlaget for en fellesgrad, må institusjonen søke Nokut om godkjenning av disse⁶. Det er i slike tilfeller et krav at minst en av de samarbeidende institusjonene har rett til å opprette studieprogrammer og tildele den aktuelle graden, bachelor, master eller ph.d. på det nivå delstudiene skal inngå. Det må komme tydelig fram hvilke deler av studiet de enkelte partnerinstitusjonene står ansvarlig for, og det må foreligge rutiner for kvalitetssikring for studiet som en helhet. Dersom Nokut akkrediterer studiet, må institusjonen i tillegg søke Kunnskapsdepartementet om etableringsgodkjenning⁷. Dette gjelder også institusjoner med rett til å etablere utdanning på mastergradsnivå.

For internasjonale fellesgrader er det spesielt viktig å sjekke tidlig i vurderinga av prosjektet at partnerinstitusjonene innehar nødvendig akkreditering. Det finnes mange utdanningsinstitusjoner i utlandet som ikke har den nødvendige akkrediteringen. Siden Nokut kun kan akkreditere studier tilbudt av norske utdanningsinstitusjoner, må akkreditering av utenlandske institusjoners studier – der disse mangler – gå gjennom landets egne akkrediteringsorganer, hvilket kan være en meget omfattende og tidkrevende prosess. Dersom samarbeidende institusjon tilbyr studier som fører til grad gitt ved annen akkreditert gradsgivende institusjon, må et felles gradssamarbeid nødvendigvis involvere sistnevnte institusjon. Nokut bør konsulteres for avklaring om utenlandske læresteder har den nødvendige akkrediteringen da Nokut har tilgang til databaser og nettverk som kan avklare om akkrediteringen foreligger.

Samarbeidsavtale

Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, § 4-2 pålegger universiteter og høyskoler som gir fellesgrader "å inngå avtale som regulerer ansvarsforholdet mellom partene, herunder gradstildeling og vitnemålsutforming". De samarbeidende institusjonene påtar seg felles ansvar for studieprogrammet i sin helhet, dets faglige innhold, valg av undervisnings- og vurderingsformer samt kvalitetssikring. Det er derfor viktig å utarbeide en intensjonsavtale ved oppstart av samarbeidet. Avtalen mellom de samarbeidende institusjonene er juridisk bindende og bør gi svar på spørsmål om fordeling av ansvar, ressursbruk og forvaltning av programmet.

Før utdanninga starter, skal det være undertegnet en kontrakt. En av de samarbeidende institusjonene utpekes som konsortieleder. Dennes ansvar i forhold de øvrige partnerinstitusjonene må klart defineres når det gjelder forhold som forvaltning av finanser (eventuelle eksterne programmidler og studentstipend), intern kommunikasjon og opptak av studenter. Kontrakten må også inneholde en beskrivelse av systemet for kvalitetssikring av fellesgradsprogrammet. Gjeldende regelverk for programmet må presiseres. Spesifisering av gradsnavn og vitnemålsutforming bør også inngå i avtaleverket. Videre bør en samarbeidskontrakt inneholde en detaljert beskrivelse av krav og prosedyrer vedrørende opptak, registrering og uteksaminering av studenter. For internasjonale fellesgrader er det også viktig å presisere undervisningsspråk, eksamen og intern kommunikasjon.

Samarbeidsavtalen må sikre forskriftens krav om at studenter skal sikres studieopphold av et visst omfang ved partnerinstitusjonene⁸. Studentene bør i løpet av utdanningen ha fysisk opphold ved

⁶ Nokuts Søkerhåndbok om akkreditering av fellesgrad andre syklus

⁷ En håndbok for felles gradssamarbeid i Universitets- og høgskolesektoren, s. 7-8

⁸ Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 4-2 tredje ledd

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

minst to av de samarbeidende institusjonene⁹. Plan for studentmobilitet bør inngå i samarbeidsavtalen.

Hvis et samarbeid om fellesgrad opphører, plikter institusjonen å inngå avtale med annen institusjon som kan ta det faglige ansvaret slik at studentene skal kunne gjennomføre studiet og avlegge eksamen, eller iverksette andre tiltak som gjør dette mulig¹⁰. I tilfeller der Nokut har akkreditert de aktuelle studiene ved institusjonen, skal slike tiltak også godkjennes av Nokut.

Studieplan

Studieplaner for fellesgradsprogrammer skal dekke nivåkravene i *Framework for Qualifications of European Higher Education Area*¹¹ og kravene i det nasjonale rammeverket for kvalifikasjoner¹².

Elementer som skal inngå i studieplan og emnebeskrivelser¹³:

- Navn på graden
- Opptakskrav
- Mål for studiet
- Faglig innhold
- Beskrivelse av forventet læringsutbytte ved fullført studium
- Programmets struktur (progresjon)
- Pensum
- Undervisningsformer
- Vurderingsformer
- Mobilitetsmodell
- Kompetanse og yrkesmuligheter ved fullført studium
- Emnenes omfang i ECTS.

Praktisk avvikling

Den praktiske avviklingen av programmet skal være drøftet og avtalt i utviklingsfasen så langt det er mulig. Det bør lages en gjennomføringsplan der alle teknisk-administrative gjøremål er nevnt og tidfestet. Studieadministrative forhold må tilrettelegges. Dette gjelder funksjonalitet i de elektroniske studieadministrative systemene, men også drift og logistikk, som utsending av informasjonsmateriell, søknadsdokumenter, innhenting av dokumentasjon, studentregistrering, utstedelse av studentbevis, veiledning, oppmelding til eksamen, studentvelferd og boliger.

Rekruttering

Konsortiet bør utarbeide en rekrutteringsplan for studiet hvor merverdien, kompetansen og fordelene ved å ta et fellesgradsprogram framheves.

Konsortiet bør som ledd i rekrutteringen ha ansvar for å utvikle et godt nettsted for studiet som er lett å finne via institusjonens hjemmesider og andre relevante kanaler. Søkerne må kunne få nyttig informasjon om selve programmet, hvor og hvordan de kan søke og hvem de kan kontakte for utfyllende informasjon.

Det er vesentlig for videre rekruttering at første gjennomføring av programmet er vellykket, slik at studiet får et godt omdømme. Studenter som har gjennomført programmet med et vellykket resultat vil kunne brukes for å rekruttere nye studenter.

⁹ En håndbok for felles gradssamarbeid i Universitets- og høyskolesektoren, s 8

¹⁰ Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, § 4-2 fjerde ledd

¹¹ [A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area](#)

¹² [Rammeverk for kvalifikasjoner i høyere utdanning](#)

¹³ En håndbok for felles gradssamarbeid i Universitets- og høyskolesektoren

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Opptak

Departementet har ikke gitt spesielle bestemmelser i lov og forskrift om opptak til fellesgrader. Men man må skille mellom opptak til fellesgrader mellom norske institusjoner og opptak til internasjonale fellesgrader. Videre må det skilles mellom de ulike nivå og prosedyrer for opptak til felles bachelor-, master- og ph.d.-grader. Opptakskravene må være de samme for alle søkerne. Se kapittel 7 for beskrivelse av opptak til studier. Medlemmene av konsortiet, som er ansvarlig for fellesgraden, utarbeider felles opptakskriterier hvor de strengeste opptakskravene blir gjort gjeldende. Det er ikke gitt at en av institusjonene har det strengeste opptaksreglementet på alle områder. Det må derfor være avklart i kontrakten hvilke opptakskrav som skal gjelde for konsortiet.

Ved opptak til et felles gradsprogram som omfatter samarbeid med utenlandske institusjoner, må det være stor bevissthet rundt vurdering av dokumentasjonen som skal danne grunnlag for opptak. Kravene til gyldig dokumentasjon er forskjellig. Det må tas med i vurderingen om dokumentasjonen er ekte¹⁴.

Studentregistrering

Studenter på fellesgradsprogrammer som leder fram til utstedelse av et felles vitnemål skal registreres ved samtlige partnerinstitusjoner. Dette vil sikre studentenes rettigheter ved samtlige institusjoner.

Eksamen

Eksamen følger de regler som gjelder for det enkelte lærested hvor eksamen tas. Det er viktig at forskriftene ved de ulike lærestedene er gjennomgått og at det er tatt hensyn til det som er ulikt¹⁵. Vurderingsordning skal være nedfelt i studieplaner/emnebeskrivelser.

Vitnemål

Det er tre alternativer for utstedelse av vitnemål:

1. Det kan utstedes et vitnemål fra hver av samarbeidsinstitusjonene
2. Det kan utstedes et fellesvitnemål
3. Det kan utstedes både et vitnemål fra hver av samarbeidsinstitusjonene og et fellesvitnemål (kombinasjon av 1. og 2.)

Det bør allerede i planleggingsfasen bestemmes hvilket av de tre alternativene som skal brukes i det felles gradssamarbeidet.

Det skal også utferdiges et vitnemålstillegg, Diploma Supplement (DS). Nokut kan gi retningslinjer for innholdet i Diploma Supplement¹⁶.

Det skal fremgå av vitnemålet og DS dersom utdanning er gitt i samarbeid med andre institusjoner¹⁷.

Alle emnene må tas med i vitnemålet/karakterutskriften. Karakterutskrift må også kunne utstedes på engelsk.

Rapportering

Universitetet plikter å rapportere til Nokut hvilke fellesgrader institusjonen gir, jfr. *Forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning* § 4-2 femte ledd.

Studenter som er tatt opp på felles gradsprogram registreres i FS.

¹⁴ Lov om universiteter og høyskoler § 3-7, sjette tom. niende ledd

¹⁵ Lov om Universiteter og høyskoler §§ 3-9, 3-10

¹⁶ Lov om Universiteter og høyskoler § 3-11

¹⁷ Jf. Lov om universiteter og høyskoler, § 3-11 fjerde ledd

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Studentvelferd

Når man inngår et felles gradssamarbeid, bør det tas med i planleggingen hvordan studentene skal mottas ved UiT. Det vil spille en viss rolle både for rekrutteringen av studenter og for programmets omdømme at UiT har et godt velferdstilbud, en egen mottaksordning for de internasjonale studentene, at de garanteres husvære og at de integreres i studentmiljøet ved UiT. Konsortiet bør ha et overordnet ansvar for informasjonen som skal gis til fellesgradsstudentene om studentvelferd.

Evaluering

Det er hver deltakende institusjons ansvar å evaluere både studieprogrammet og fellesgradssamarbeidet i dialog med de andre partnerne. Det bør være både en intern og ekstern evaluering av det faglige opplegget og den administrative gjennomføringen underveis og ved fullført studium. Dersom evalueringene tilsier det, må en raskt gå inn og justere. Evalueringen(e) bør være i henhold til standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i europeisk høyere utdanning (ENQA, Helsinki 2005).

Studentevalueringer må også foretas.

Klagebehandling

Ved internasjonale fellesgradssamarbeid må partnerinstitusjonene utarbeide rutiner for klagebehandling. Institusjonene bør ha ansvar for klagebehandling for de emner den enkelte institusjon har eksamensansvar for. Rutiner for klagebehandling må være utarbeidet i avtaleverket, før inngåelse av avtale og kontraktunderskriving.

Som hovedregel skal klagesaker behandles etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI *Om klage og omgjøring*. For enkelte typer klagesaker finnes det imidlertid mer spesielle regler i *Lov om universiteter og høyskoler* §§ 5-2 og 5-3. Klagesaksbehandlingen er nærmere beskrevet i kapittel 14.

Det forvaltningsorgan som har truffet et vedtak, skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig. I denne underretningen skal det blant annet opplyses om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere framgangsmåte ved klage, samt retten til å se sakens dokumenter, jf. Lov om behandlingssaker § 27 første og tredje ledd.